

Christina Egelunds tale ved overrækkelsen af Carlsbergfondets Forskningspris

Taler

Christina Egelund
Uddannelses- og
forskningsminister

Dato

6. september 2023

Sted

Ny Carlsberg Glyptotek,
København

1

Historien om en villa i Valby

Kære bestyrelsesformand,

5

Kære præsident,

Kære gæster.

Jeg vil gerne fortælle en historie.

10

Historien starter i en villa på Bjerregårdsvej nr. 5 i Valby. I dag er stedet en del af Carlsbergs Research Lab.

15

Men i 1950'erne lå der altså en villa ejet af Carlsberg på adressen. Og den blev ikke rigtig brugt til noget.

20

En dag tog en professor i matematik ved navn Richard Petersen fat i Carlsbergfondet og spurgte, om han måtte bruge villaen. Han og hans forskerkolleger ville nemlig gerne bygge noget, som de skulle bruge en hel del plads til.

Carlsbergfondet fik sat det i stand, og de tre forskere gik i gang.

25

Dansk Aritmetisk Sekvens Kalkulator

I 1958 stod Danmarks første computer klar i Carlsbergs villa på Bjerregårdsvej.

Staten havde finansieret projektet via Marshall-hjælpen. Computeren var 3,5

30 tons tung og fyldte et helt lokale. Den var så tung, at gulvet i villaen måtte forstærkes med ekstra stolper i kælderen.

Computeren hed DASK – Dansk Aritmetisk Sekvens Kalkulator. Den var bygget af radiatorer. Dens arbejdshukommelse var strikket sammen af kobbertråd
35 og jernringe, den blev kølet med vand fra hanen, og programmerne var tegnet med blyant og papir.

Det hele lyder ret primitivt, når man sammenligner med den iPhone, de fleste af os render rundt med i lommen. Men DASK var voldsomt forud for sin tid.

40

Den kunne lægge to tal sammen 17.857 gange i sekundet, og den kom fra første færd på hårdt arbejde.

45

Den blev blandt andet brugt i forbindelse med folketingsvalget i 1960 til prognoser og beregning af valgresultatet.

50

Computeren viste - ja jeg er ked af det, jeg har set der er Venstrefolk til stede - Men computeren viste, at Venstre gik kraftigt tilbage ved valget. Og fordi det hele var så nyt, turde Indenrigsministeriet ikke offentliggøre resultatet, før det hele var blevet regnet efter i hånden inde i ministeriet. Men - desværre for Venstre - havde computeren altså regnet rigtigt.

Vi kan lære noget af DASK

55

Jeg synes, historien om DASK-computeren er helt vildt fascinerende. Og den er stadig meget relevant i dag.

Maskinen var i sig selv håbløst forældet efter få år. Men den var med til at gøre Danmark til en vigtig spiller i udviklingen af en computerindustri.

60

Operativsystemer, programmeringssprog, digitalisering, uddannelse og forskning i computere. Det hele startede med DASK.

65

Den blev udviklet for offentlige midler i en tid, hvor der var stor debat om, hvorvidt det overhovedet var rimeligt at investere så mange penge i et usikkert og nyt og ukendt forskningsområde. Forskningsområdet havde ikke engang et navn endnu.

Det var først flere år senere, det blev døbt datalogi.

70

DASK er historien om både et hold forskere og et samfund, der turde tage en chance.

75 **En vandring ud i det ukendte**

Det er den side af forskningen, vi nogle gange glemmer. Forskning er hårdt arbejde, nysgerrighed, men også et sats. En vandring ud i det ukendte.

80

Når vi hører om forskning, er det jo typisk resultaterne, vi hører om. ”En ny pille mod kræft er på vej”. ”En metode til indfangning og lagring af CO2”. ”Et studie, der viser, hvordan sociale medier påvirker børn og unge.”

Vi hører om resultaterne, opfindelserne, løsningerne.

85

Hvis forskning var en roman, er det kun de sidste to sider, der finder vej ud i offentligheden.

Vi hører ikke om de dage, måneder og år, der blev brugt foran skrivebordet, på feltstudier og i laboratoriet.

90

Vi hører ikke om de hundredvis af forskningsprojekter, der gik forud. Om de fejlslagne eksperimenter, de forkerte hypoteser, de mislykkede projekter.

95

Vi hører alt for sjældent om de mennesker, der dedikerer deres liv til forskning, som først 10, 20 eller 50 år senere giver et håndgribeligt resultat.

Vi fejrer hele romanen

Og også derfor er jeg meget glad og stolt over at være med i aften.

100

På en aften, hvor vi hylder forskningen. Og i særdeleshed forskere, der har bidraget afgørende til grundforskningen.

105

I aften fejrer vi hele romanen – ikke kun den lykkelige slutning. Vi hylder det hårde arbejde og det lange seje træk.

Vi fejrer nysgerrigheden og den dedikation, det kræver at bevæge sig helt derud, hvor man ikke ved, om man kan finde land igen.

110

Det er så vigtigt, at vi anerkender de mennesker, der dedikerer sig til deres forskningsfelt. Vi har brug for dem. Måske særligt nu, hvor det er nemt at fortabe sig i historier om krig, klima og kriser.

115 For i forskningen er håb. Forskning er optimisme. Forskningen bringer vores samfund fremad.

Det er også derfor, Danmark er blandt de få europæiske lande, der bruger 1 procent af BNP på forskning.

120

Vi bruger 27,1 milliarder på offentlig finansieret forskning i 2023. Et beløb, der vokser år for år.

Dansk forskning klarer sig også bemærkelsesværdigt godt internationalt.

125

Det kan godt være, vi er et lille land, men vi kan godt være med helt fremme, når det kommer til forskning.

130 **Tak til Carlsbergfondet**

Den succes skyldes også stærke fonde, som Carlsbergfondet. I investerer tid, penge, kræfter. I omsætter forskning til arbejdspladser og løsninger, der kan bruges i hele verden.

135 Derfor vil jeg også gerne sige tak. I over 100 år har Carlsbergfondet støttet forskningen inden for naturvidenskab, humaniora og samfundsvidenskab. Med jeres støtte har mange dygtige forskere opnået banebrydende resultater.

140 I støtter gennem priser, som dem vi skal uddele i aften. I støtter gennem de utallige bevillinger, I uddeler til forskning hvert eneste år.

I støtter forskningsformidlingen, så gode historier om videnskaben kommer ud til danskerne.

145 Og nogle gange støtter I forskningen ved at låne en villa ud til en professor i

matematik med en ambitiøs idé og et behov for rigtig meget plads.

Tak for jeres store indsats for forskningen og for vores samfund.

150

I tvivlen bor håbet

Danmarks første computer er i dag en museumsgenstand. I kan tage ud og se dele af den på Teknisk Museum i Helsingør. I dag er den mest en kuriositet, der
155 viser os, hvor langt vi er kommet siden.

Men den er også en del af et fundament. En grundsten, der er blevet bygget videre på og udviklet.

160 Forskerne bag DASK har - sammen med kollegaer verden over - været med til at grundlægge fundamentet for moderne computerteknologi.

Det, der i dag er blevet til hjemmecomputere, smartphones, kunstig intelligens. Og hvem ved?

165

Måske får DASK en dag en dansk storebror. En supercomputer, der kan bringe menneskeheden endnu et kvantespring ind i fremtiden.

På den måde er forskning også et værn mod håbløshed. Forskning er i sin
170 grundnatur fuld af håb. For vi ved aldrig, hvad det kan blive til. Og i tvivlen bor håbet.

Nogle gange er fremskridtet lige rundt om hjørnet. Hvis bare man har vilje, viden og en villa i Valby.

175

Tak for ordet.

Kilde

ufm.dk

180

Kildetype

Dokumentation på online medie

Tags

Moderaterne, Prisuddelingstale

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/christina-egelunds-tale-ved-uddelingen-af-carlsbergfondets-forskningspris>

190

195

200

205

210

215

220